

- העותרים:**
1. המוקד לפליטים ולמהגרים
 2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 3. א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים
 4. ARDC – המרכז לקידום פליטים אפריקאים
 5. רופאים לזכויות אדם בישראל
 6. קו לעובד
- ע"י עו"ד אלעד כהנא ו/או עו"ד ענת בן דור
מהתוכנית לזכויות פליטים
וכן עו"ד טל שטיינר ו/או אח'
מהמוקד לפליטים ולמהגרים
טל: 03-6408107, 054-5800819, פקס: 03-6407422

נגד

- המשיבים:**
1. ראש הממשלה
 2. שר הפנים
 3. שר החוץ
 4. היועץ המשפטי לממשלה
- ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים, משרד המשפטים
רח' צלאח א-דין 29 ירושלים
טל: 02-6466395, 02-6466345, פקס: 02-6467011

הודעת עדכון מטעם המשיבים

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 16.4.18 מתכבדים המשיבים להגיש לבית המשפט הנכבד הודעת עדכון מטעמם כדלקמן:

1. עתירה זו עניינה במדיניות המשיבים בדבר הרחקה למדינות שלישיות. עוד טרם שנקבע מועד לתגובה, הגישו העותרים בקשה להורות למשיבים לעדכן אודות מצב הדברים העדכני, נוכח התפתחויות שאירעו בנושא העתירה לאחר הגשתה.
2. ביום 16.4.18 הורה בית המשפט הנכבד כדלקמן: "לאור ההתפתחויות כמתואר בבקשת העותרים, יגישו המשיבים עד ליום 22.4.2018 שעה 14:00 הודעת עדכון לגבי מצב הדברים, ובהתאם לכך יודיעו העותרים תוך שבעה ימים לאחר מכן אם בדעתם להגיש עתירה מתוקנת".

3. משטרים הוגשה תגובה לעתירה דן, נביא בתמצית את הרקע הנוגע לענין, ובסופו יובא העדכון בדבר מצב הדברים.
4. המדינה חתמה עם שתי מדינות על הסדרי הרחקה למדינה שלישית. בית המשפט לעניינים מנהליים בבאר שבע דחה עתירה אשר תקפה את שני ההסדרים (עת"מ 15-07-5126) (להלן: **פסק הדין המחוזי**). במסגרת פסק הדין שניתן בערעור, אשר הדיון בו התמקד באחת משתי המדינות (להלן: **המדינה השלישית הראשונה**), קבע בית משפט נכבד זה כי ניתן להרחיק מסתכן בכפיה למדינה בטוחה לפי הדין הקיים, וכי המדינה השלישית הראשונה היא בטוחה ומתקיימים התנאים הנדרשים להרחקה אליה, אולם לא ניתן להחזיק מסתכן במשמורת בגין סירובו לעבור אליה מאחר שההסכמה עמה מתייחסת לקליטת מי שיורחקו אליה בהסכמתם (פסק הדין בעע"מ 8101/15 **צגטה נ' שר הפנים** (28.8.17) (להלן: **עניין צגטה**)).
5. נוכח קביעה זו, חתמה המדינה על עדכון להסדר המשקף את נכונות המדינה השלישית לקבל מסתננים אף שלא בהסכמתם. יובהר, כי עדכון זה נחתם עם שתי המדינות, לרבות המדינה השלישית שלא נדונה בערעור בענין **צגטה** (להלן: **המדינה השלישית השנייה**)).
6. בראשית שנת 2018 פרסמה רשות האוכלוסין וההגירה נהלים לביצוע ההרחקה למדינות השלישיות בפועל: ביום 1.1.18 פורסם "נוהל הרחקה למדינות השלישיות" (להלן: **נוהל ההרחקה**), וביום 16.1.18 עודכן נהל יציאה למדינות השלישיות ממרכז השהייה חולות" החל על השוהים במרכז השהייה חולות (להלן: **נוהל חולות**). בנהלים אלה הוגדרה אוכלוסיית היעד להרחקה ונקבעו, בכל נוהל לפי העניין, סדרי ההליך המינהלי שיקדם להרחקה, החל בהודעה בדבר הכוונה להרחיק את המסתנן, המשך בשימוע וכלה בהשמה במשמורת מקום שהמסתנן יסרב לצאת למדינה השלישית במועד שנקבע לו.
7. רשות האוכלוסין החלה ליישם את הוראות שני הנהלים. בהתאם לנוהל ההרחקה, נמסרו הודעות לבאים בגדר אוכלוסיות היעד, לחלקם בוצע שימוע, ולחלק מאלה שבוצע להם שימוע ניתנה החלטה בדבר הרחקה למדינה שלישית. אשר לנוהל חולות, ובמסגרת ההיערכות לסיום פעילות מרכז השהייה "חולות" ביום 14.3.18, בהתאם להוראות פרק ד' לחוק למניעת הסתננות (עבירות שיפוט)(הוראת שעה), התשע"ח-2017 (להלן: **החוק למניעת הסתננות**), יוּשְמוּ הוראות הנוהל והתקבלו ביחס לשוהים במרכז השהייה החלטות פרטניות בדבר הרחקה למדינה שלישית בטוחה והשמה במשמורת, כ-280 מסתננים, חלקם הוחזקו במשמורת בסהרונים עוד קודם בהתאם לחוק למניעת הסתננות, וחלקם שהו במרכז השהייה חולות וסירבו לצאת למדינה שלישית בטוחה.
8. ביום 14.3.18 הודיעה המדינה לבית המשפט הנכבד במסגרת העתירות בבג"ץ 679/18 אביבי נ' ראש הממשלה ו-733/18 אביגדור פלדמן נ' מדינת ישראל (להלן: **העתירות הראשונות**) אודות הסכמתה לשמור על המצב הקיים במובן זה שלא יורחקו מסתננים בפועל למדינה השלישית מכוח שני הנהלים שנסקרו לעיל, אולם גם לא ישוחררו בתקופת הביניים מי שהושמו זה מכבר במשמורת בהחלטות פרטניות של ממונה ביקורת הגבולות, ולא יעוכבו הליכי ההודעה והשימוע למסתננים אחרים בהתאם לנוהל ההרחקה.

9. ביום 15.3.18 ניתן צו ארעי "האוסר על המשיבים לבצע הרחקה בפועל של מסתננים למדינות שלישיות" לפי שני הנהלים. אחר מתן צו זה, נשמר המצב הקיים ביחס להחזקה במשמורת, אולם עריכת השימועים וקבלת החלטות ההרחקה בעקבותיהם נמשכה, ורישיונות השהייה הוארכו בהתאם להחלטות ההרחקה ופרק הזמן שנקצב בהן ליציאה למדינה השלישית.
10. בהתקרב מועד תחילת הפעלת המתווה להרחקת מסתננים שלא מרצון אשר נקבע ליום 1.4.18, בפגישות עבודה ברמת דרגי הביצוע ובשיחות בין גורמים בכירים אחרים שהתקיימו לקראת יישום ההסדר עם המדינה השלישית הראשונה עלה, כי גורמים במדינה השלישית הראשונה רואים לנגד עיניהם הגעה וולונטרית של מסתננים לתחומי המדינה באופן שאינו מתיישב עם ההסדר המעודכן החתום. אחר תהליך שחיקה הדרגתי של ההסדר הבינו הגורמים כי לא ניתן יהיה ליישם לעת הזו את ההסדר המעודכן עם המדינה השלישית הראשונה לגבי הוצאה שלא מרצון.
11. ביום 2.4.18 חתמו ראש הממשלה ושר הפנים על מסמך הבנות עם נציבות האו"ם לפליטים בדבר הסדר חלופי למתווה ההרחקה למדינות שלישיות. אולם, בערבו של אותו יום הודיע ראש הממשלה על השעיית מסמך ההבנות, וביום 3.4.18 הודיע כי החליט לבטל את ההסדר החלופי, לאחר שקיים התייעצויות עם שר הפנים וגורמים נוספים, שמע הערות רבות על ההסדר וערך מאזן מחודש של יתרונותיו וחסרונותיו.
12. לאור האמור, סמכו המשיבים בשלב זה את מתווה ההרחקה על המדינה השלישית השנייה, אשר אושרה על ידי היועץ המשפטי לממשלה הקודם כעומדת בתנאים הנדרשים לשמש יעד בטוח להרחקת מסתננים אליה, בית המשפט המחוזי דחה את הטענות ביחס אליה בפסק הדין המחוזי, אף יצאו אליה מאות מסתננים בשנה מרצון או אחר שהוחזקו במשמורת והודיעו על החלטתם לצאת למדינה שלישית זו ואף עמה נחתם תיקון להסדר המקורי, שאיפשר על פי לשונו הרחקה של מסתננים גם ללא הסכמתם.
13. בצד האמור, בהודעות המשיבים לבית המשפט הנכבד בעתירות הראשונות נמסר, כי משהובא הנושא כעת לבחינת היועץ המשפטי לממשלה, ונוכח טענות שהועלו לאחרונה נגד המדינה השלישית השנייה, ולאור מיקוד ההרחקה במדינה זו בלבד כעת, נדרשה קבלת מספר עדכונים עובדתיים וחתימה על עדכון נוסף להסדר, וכי לאחר השלמתם יידרש היועץ המשפטי לממשלה לבחינת המכלול טרם הכרעה סופית אם אכן מתקיימים במדינה השלישית התנאים הנדרשים להרחקה אליה. השליח המיוחד למדינות השלישיות יצא למדינה השלישית השנייה, והמשיבים מסרו לבית המשפט עדכון אודות מגעים בינו לבין מקביליו לעניין גיבוש עדכון להסדר. בדיון שהתקיים בעתירות הראשונות ביום 10.4.18 ביקשו המשיבים להוסיף ולעדכן בדבר מגעים אלה בתוך 48 שעות.
14. לאחר הדיון, אשר התקיים בחלקו במעמד צד אחד ובדלתיים סגורות, ניתן באותו יום פסק דינו של בית המשפט הנכבד בעתירות הראשונות, בו הורה בית המשפט על מחיקת העתירות, בצינו כי בהינתן ההתפתחויות המשמעותיות שאירעו מאז הגשתן העתירות אינן מעודכנות עוד, וכי במצב

הדברים שנוצר אין די בתיקון העתירות כבקשת העותרים. כן הורה בית המשפט הנכבד כי הצו הארעי שניתן במסגרת העתירות יעמוד בתוקפו למשך 14 ימים נוספים, במהלכם יוכלו המשיבים לגבש את מדיניותם בנסיבות החדשות שנוצרו, וכי "ככל שעד יום 15.4.2018 בשעה 12:00 לא יאשר היועץ המשפטי לממשלה כי ההסדר המעודכן עם "המדינה השלישית השנייה" וההסדרים לביצועו מקובלים עליו, ישוחררו באותו היום הכלואים במשמורת ב"סהרונים" שסירבו להיות מורחקים למדינה זו, והמוחזקים שם בשל סירוב זה".

15. ביום 15.4.18 פעלו הגורמים לשחרר את כל מי שהוחזק במשמורת ב"סהרונים" על יסוד סירובו להיות מורחק למדינה השלישית השנייה, לאחר שלא נחתם עדכון נוסף להסדר במועד שקצב בית המשפט בפסק דינו. בהתאם, ביום 15.4.18 שוחררו בהתאם לפסק הדין 205 מתוך 214 הנתינים האריתריאים והסודנים שהוחזקו במשמורת ב"סהרונים", מוחזק נוסף שוחרר עוד ביום 10.4.18 לפי החלטת בית הדין למשמורת, ו-8 הנותרים מוחזקים במשמורת ב"סהרונים" על רקע פלילי, מטעמים של שמירה על שלום הציבור, לפי סעיף 13(ב)(2) לחוק הכניסה לישראל, ולא על יסוד מתווה ההרחקה למדיניות שלישית, ולפיכך לא שוחררו במסגרת יישום פסק הדין, אולם 3 מתוכם שוחררו בינתיים וכעת נותרו במשמורת 5 מסתננים על רקע זה.

לשלמות התמונה יצוין, כי 71 מוחזקים במשמורת שוחררו עוד קודם לכן: ראשית, ביום 25.3.18 שוחררו 12 מתוכם בהנחיית המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), על דעת היועץ המשפטי לממשלה, במקביל לקידום הערעור על פסק דינו של בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל בערר מספר 1010/2014 מסגנה נ' מדינת ישראל (להלן: ענין מסגנה) מיום 15.2.18, בו ניתן מעמד פליט בגין טענת חשש לרדיפת השלטונות באריתריאה בשל דעה פוליטית כתוצאה מעריקות משירות צבאי; שנית, ביום 4.4.18 שוחררו 58 נוספים לאחר שנמצא שהוצעה להם במסגרת השימוע יציאה רק למדינה השלישית הראשונה, בעוד שלאחרים הוצעה במסגרת השימוע יציאה לשתי המדינות השלישיות. ממשרד הפנים נמסר בזמנו, כי כפי הנראה פער זה נבע מכך שחלק מן ההליכים המינהליים בעניין המוחזקים במשמורת נערך במרכז השהייה בחולות, בעוד שרוב השימועים שנערכו למסתננים בוצעו שלא במרכז השהייה ובמועד מאוחר יותר וכללו התייחסות לשתי המדינות השלישיות.

16. אשר לנתוני הפעלת נוהל ההרחקה, הרי נכון ליום 17.4.18 נמסרו 1,814 הודעות בדבר יציאה למדינה שלישית בהתאם לנוהל ההרחקה, נערכו 409 שימועים וניתנו 289 החלטות בדבר הרחקה למדינה שלישית.

17. **וכעת באים אנו לעדכון בדבר מצב הדברים הנוכחי:**

בשלב זה לא עומדת על הפרק אפשרות לבצע הרחקה למדינה שלישית שלא מרצון. לפיכך, חדלו המשיבים ביום 17.4.18 מעריכת שימועים בהתאם לנוהל ההרחקה, ובהתאם גם לא יינתנו לעת הזו החלטות נוספות בדבר הרחקה למדינה שלישית. החלטות ההרחקה שניתנו בטלות לפי חוות דעת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), על דעת היועץ המשפטי לממשלה.

18. מסתננים אשר תמה תקופת אשרת השהייה שניתנה להם בהתאם למועד בו נקבע שעליהם לצאת למדינה שלישית - יחודש רישיונם מידי 60 יום כפי שהיה נהוג טרם החלת נוהל ההרחקה.

אשר לפיקדון שהפקידו המסתננים ומעסיקיהם בהתאם לסעיף 1יא1 לחוק עובדים זרים, תשנ"א-1991, הרי עם הארכת תקופת השהייה בישראל לא יופחת למסתנן סכום הפיקדון בגין יציאה לאחר תום תקופת השהייה שנקבעה לו, בהתאם לסעיף 1יא(4)(א)(2) לחוק זה.

19. יובהר, כי המדינה תוסיף ותפעל בנושא המסתננים, לרבות בדרך של עידוד יציאת מסתננים מרצון או הרחקתם שלא מרצון, בהתאם למתאפשר לה לפי הדין.

על-פי הנמסר מרשות האוכלוסין וההגירה אפיק היציאה מרצון יימשך, ובהגיע המסתנן לחדש רישיונו יוצע לו לפנות ליחידה לעזיבה מרצון לצורך הסדרת יציאתו למדינה שלישית, וזאת מבלי להתנות את חידוש הרישיון בהסכמתו לצאת למדינה שלישית. בעניין זה יצוין, כי על פי הנמסר מרשות האוכלוסין וההגירה, המשיכו מסתננים לפנות מיוזמתם בחודש זה לשם יציאה למדינה השלישית השנייה, ובתוך כך ביום 8.4.18 יצאו 5 מסתננים, ביום 15.4.18 יצאו 5 מסתננים, וביום 22.4.18 יצאו 6 מסתננים.

20. נוכח האמור, עמדת המשיבים היא כי העתירה שבכותרת אינה אקטואלית עוד, משום שהיא מתייחסת למצב הדברים טרם כל ההתפתחויות האמורות לעיל, ומשום שסעדיה מכוונים לעצור את מתווה ההרחקה למדיניות השלישיות שלא מרצון, אשר אינו עוד על הפרק נכון לעת הזו.

האמור בתגובה זו נתמך בתצהירו של מר יוסי אדלשטיין, ראש מינהל אכיפה וזרים ברשות האוכלוסין וההגירה.

היום, ט' באייר תשע"ח
24 באפריל 2018

רן רוזנברג
סגן בכיר
בפרקליטות המדינה

שוש שמואלי
ממונה במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה